

SKULDKOLLEN

ETT GYMNASIEMATERIAL FRÅN KRONOFOGDEN.SE/SKOLA

LÄRARHANDLEDNING LEKTION 2

Till lektionen finns fördjupningsuppgifter och ordlista.

1 Skuldkollen - Kunskap för livet om pengar och skulder. Lektion 2

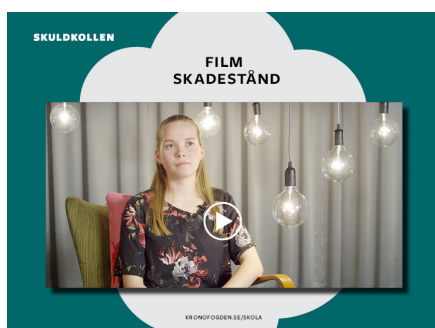
I lektionen varvas fakta med filmer och diskussionövningar. Filmerna i materialet är inspirerade av verkliga händelser.

2 Vad ska vi lära oss

- Privatekonomi är mer än bara pengar
- Skadestånd
- Vräkning

Det här passet innehåller flera filmer. Den första handlar om vad som kan hända om man blir dömd till skadestånd med solidariskt betalningsansvar. Den andra filmen handlar om hur det funkar med hyreskontrakt och andrahandsuthyrning. Lektionen avslutas med casefilmer där vi ska reflektera kring olika dilemman.

3 Film Skadestånd (5 min)

Vi börjar med att titta på en film om skadestånd.

Det är en av de vanligaste orsakerna för ungdomar att hamna i skuld. Det brukar handla om skadegörelse, misshandel eller stöld. Eller som i denna film - om att kränka någon.

Det bör poängteras att även denna film, precis som övriga av materialets filmer, är inspirerad av ett verkligt fall och det här kan hända på riktigt. (Vi vill understryka detta då det är många elever som har reflekterat och trott att just det här aldrig skulle kunna hända i verkligheten. Liknande fall är Instagramfallet från Göteborg).

Den här filmen handlar om Jenny och Selma som kränker en kompis på nätet utan att förstå vilka konsekvenser det kan bli.

SKULDKOLLEN

ETT GYMNASIEMATERIAL FRÅN KRONOFOGDEN.SE/SKOLA

De blir dömda att betala skadestånd med solidariskt betalningsansvar.

I den här filmen är brottsoffret i en mycket utsatt situation. När ni nu ser filmen, fundera över om ni känner igen er och tänk er in i personernas situationer så ska vi diskutera igenom det här efter filmen.

4

Diskussionsfrågor:

- Hur tror ni brottsoffret känner sig?
- Hur tänker ni: säger man samma sak till varandra i verkligheten som man skriver på nätet?
- Vad tror ni känns värst: förlora 15 000 eller att allvarligt ha skadat en klasskompis?
- Varför tror ni att vi har ett system med solidariskt betalningsansvar?

5

Vad är solidariskt betalningsansvar?

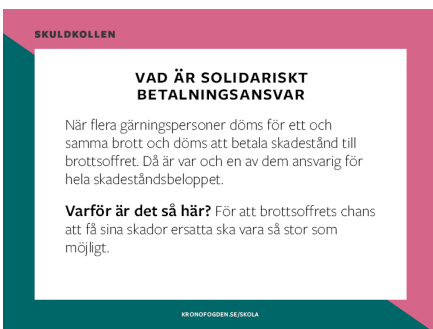
Om flera gärningspersoner döms för ett och samma brott, och döms att betala skadestånd till brottsoffret, är var och en av gärningspersonerna i regel ansvarig för hela skadeståndsbeloppet. Det kallas ”solidariskt skadeståndsansvar” och tanken med det är att brottsoffrets chans att få sina skador ersatta ska vara så stor som möjligt.

Det vill säga att om jag döms att betala skadestånd tillsammans med någon annan, men den inte har några pengar medan jag har lite sparat, då kan det bli så att jag får betala hela skadeståndet. Det viktigaste är alltså att skulden betalas, inte med vems pengar. Kronofogden tar bara ansvar för att skulden drivs in om den inte betalas frivilligt.

Om Selma inte betalar är pengarna förlorade för Jenny då? Nej, hon kan kräva Selma på hennes del av skulden. Det kallas för att Jenny har regressrätt mot Selma.

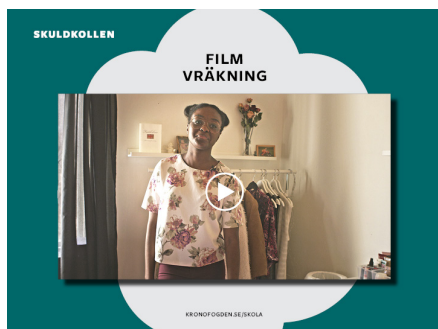
Varför är det så här?

Syftet med detta är att brottsoffrets chans att få sina skador ersatta ska vara så stor som möjligt.

SKULDKOLLEN

ETT GYMNASIEMATERIAL FRÅN KRONOFOGDEN.SE/SKOLA

6

Film vräkning (4,5 min)

Nu ska vi se en film om Elin som får ett förstahandskontrakt på en egen lägenhet och flyttar hemifrån. Kort därefter får hon jobb som au pair i Los Angeles och hyr ut sin lägenhet i andra hand. Problemen hopar sig när hyran inte blir betald.

7

Värderingsövning (se längre ner hur man kan genomföra övningen)

Alternativ 1:

Möblerna tas undan så att en stor golvyta bildas. Fyra stolar får markera varsitt hörn. Läraren förklarar övningen, och understryker att det inte finns något rätt eller fel – det går ut på att tänka efter vad man själv tycker. Läraren läser upp ett påstående, och sedan fyra svarsalternativ. Läraren går runt i rummet och ställer sig i de olika hörnen och läser samtidigt upp de olika alternativen. Eleverna ställer sig i något av hörnen beroende på vad de tycker. De som inte tycker som något av alternativet, eller som inte vet, får stå kvar i mitten av rummet. Att alla ställt sig frågar läraren någon från varje hörn hur de resonerar och varför. Även någon från mitten får svara.

Alternativ 2:

Eleverna väljer alternativ genom att antingen räcka upp handen, ställa sig upp, sätta sig på bordet eller sätta armarna i kors. De som inte tycker som något av alternativet, eller som inte vet, får sitta kvar i vanlig position.

Påståenden att ta ställning till och diskutera:

Du och din kompis har kommit överens om något som liknar situationen i filmen - en utlåning av din lägenhet. Vad är sant för dig?

- Jag litar hundra procent på mina kompisar. Det blir som vi har kommit överens om.
- Ett ordentligt, skriftligt avtal är det bästa sättet att undvika konflikter i framtiden.
- Jag lånar inte ut något till en kompis, varken lägenhet eller pengar.
- Jag lånar ut, men ser till att själv betala alla räkningar ändå, och så får kompiserna betala till mig. Bäst att inte lita för mycket på andra.

SKULDKOLLEN

ETT GYMNASIEMATERIAL FRÅN KRONOFOGDEN.SE/SKOLA

8

Sök reda på fakta- diskutera

- Hur skulle Elin ha gjort?
Om du försöker sätta dig in i Elins situation, hur skulle du ha gjort? Det är förstås lätt att vara efterklok och Elin skulle givetvis inte ha litat på Robin, men hon var stressad och behövde lösa situationen snabbt och Robin var trevlig och verkade pålitlig.
- Varför blir det svårt för Elin att få en ny lägenhet?
Hyresvärdar vill oftast säkerställa att de har hyresgäster som kommer att betala sin hyra. De kollar därför med kreditupplysningsföretag och om det där finns en betalningsanmärkning på en person så är det en varningsflagga på att den här personen inte är en säker betalare då den har haft en obetald skuld. Om den skulden dessutom har slutat i en vräkning så är det i princip omöjligt att få hyra en lägenhet.
- Robin verkar ha lämnat allt vett på sin gamla adress – vilket ansvar har egentligen han i den här soppan?
*Robin och Elin har ingått ett avtal om att han ska hyra hennes lägenhet. När Robin inte betalar hyran bryter han mot detta avtal. Även om det är Robin som bryter mot avtalet, så är det Elin som får alla problem. Det är hon som blir vräkt och som får en hyresskuld. Den betalningsanmärkning som hon får, innebär dessutom att hon kommer att få svårt att få ett nytt hyreskontrakt.
Elin kan kräva Robin på det belopp som han är skyldig henne. Om han inte skulle betala detta frivilligt, vilket vi kan förmoda att han inte kommer att göra, så kan Elin vända sig till Kronofogdens för att få skulden fastställd. (Mer information om detta finns i lektion 1, bild 10-11.)*
- En vräkning är en riktigt besvärlig sak att råka ut för. Vad är det viktigaste man kan göra för att det inte ska hända?
 - Betala din hyra. Ta kontakt med hyresvärdens om du inte kan betala – oftast kan ni hitta en lösning.
 - Ha alltid hyresvärdens godkännande om du ska hyra ut i andra hand.
 - Tänk på att inte störa dina grannar.

SKULDKOLLEN

ETT GYMNASIEMATERIAL FRÅN KRONOFOGDEN.SE/SKOLA

9

Vräkning

- Du måste flytta
- Du blir av med ditt hyreskontrakt
- Prioritera alltid hyran

I dag är det svårt att hitta en egen bostad – därför blir ett eget hyreskontrakt guld värt. Det är ditt hem och ditt ansvar. Förutom hyran kommer en massa andra kostnader med ett eget boende och du kommer att få räkningar som ska betalas varje månad. Om du hamnar i en situation där du måste prioritera bland dina räkningar kan du komma ihåg förkortningen:

- H- Hyra
- E- El
- M- Mat

Hyran först, sedan elräkningen och därefter mat. Om du av någon anledning inte kan betala en räkning ska du omedelbart kontakta den du är skyldig pengar. Tillsammans kanske ni kan hitta en lösning. Det är särskilt viktigt när det gäller hyran.

Om du inte betalar hyran eller på något annat sätt bryter mot kontraktet kan hyresvärden ansöka om vräkning. Det är bara Kronofogden som har rätt att genomföra själva vräkningen. Då tömmer de lägenheten, magasinerar dina saker i tre månader och byter lås på dörren. Kronofogden är alltid opartisk. De har stora befogenheter men också ett stort ansvar. Om du har möjlighet är det alltid bättre att flytta själv och lämna tillbaka nyckeln till hyresvärden. På så sätt slipper du höga kostnader och större möjlighet att senare få ett nytt hyreskontrakt.

Att det tar lång tid att bli vräkt är en myt - det går snabbare än många tror. Det kan räcka med en obetald hyra.

Om du inte betalar hyran kan du bli vräkt. Vilka andra orsaker kan leda till vräkning?

- Betala hyran i tid
- Kolla med hyresvärden innan du hyr ut lägenheten i andra hand
- Stör inte dina grannar
- Om du blir vräkt kan det bli svårt att få nytt hyreskontrakt

Prioritera

Skaffa dig en hemförsäkring

SKULDKOLLEN

ETT GYMNASIEMATERIAL FRÅN KRONOFOGDEN.SE/SKOLA

SKULDKOLLEN

AVTAL

- En muntlig eller skriftlig överenskommelse
- Var rädd om din namnteckning

KRONOFOGDEN.SE/SKOLA

10

Avtal

En muntlig eller skriftlig överenskommelse

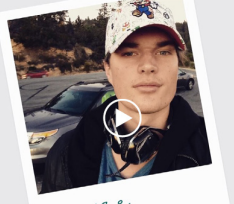
Vad är ett avtal?

En överenskommelse. Det kan handla om pengar eller om något annat. Ett avtal är juridiskt bindande, vilket innebär att en part – en av de som kommit överens – kan gå till tingsrätten med avtalet som bevis, om det uppstår problem. Överenskommelsen om utlånet av lägenheten var att räkna som ett muntligt avtal, men det skriftliga avtalet som Elin hade med sin hyresvärd (hyreskontraktet) gällde ju också.

Var rädd om din namnteckning!

SKULDKOLLEN

**CASE
BRA KOMPIS**

Linus, 18 år

11

Casefilm – Bra kompis (1,5 min)

Filmen handlar om Linus som tycker att det är självklart att ställa upp på sin kompis Sofia när hon ber honom om att teckna ett mobilabonnemang åt henne. När Sophia inte betalar blir det Linus som får problem.

SKULDKOLLEN

VAD TYCKER DU - DISKUTERA

- Gjorde Linus rätt?
- Gjorde Sofia rätt?
- Om du var Linus, hur skulle du göra i detta läge när Sofia varken betalar ellet hör av sig?

KRONOFOGDEN.SE/SKOLA

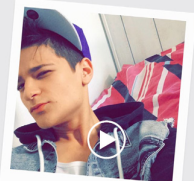
12

Diskutera

- Gjorde Linus rätt?
- Gjorde Sofia rätt?
- Om du var Linus, hur skulle du göra i detta läge när Sofia varken betalar eller hör av sig?

SKULDKOLLEN

**CASE
STATUSSTRESS**

Josef, 18 år

KRONOFOGDEN.SE/SKOLA

13

Casefilm Statusstress (ca 1,5 min)

Josef är en ambitiös 18-åring som vill få ut det mesta av livet. Han pressar sig själv hårt för att kunna leva upp till bilden av att vara perfekt.

SKULDKOLLEN

ETT GYMNASIEMATERIAL FRÅN KRONOFOGDEN.SE/SKOLA

14

Diskussion - vad tycker du?

Känner du igen dig?

- Finns det en förväntan på dyra presenter såsom middagar eller blommor när din kompis, pojk- eller flickvän fyller år?
- Vad är det som är viktigt i en relation?
- Vad handlar status om? Hur viktigt är det att ha ”rätt” kläder, mobil osv. Hur viktigt är märket för dig?

15

Försök att ha koll på pengarna- det blir enklare då!

- Sätt upp ett mål för dig själv- fundera ut vad du vill uppnå
- Gör en plan - du kan komma långt med lite planering
- Var aktiv - sök reda på det alternativ som är bäst för dig
- Våga fråga om du inte förstår
- Var rädd om din privatekonomi

- Du skriver din egen historia!
(Om du har växt upp i ett skuldsatt hem betyder inte det att du per automatik kommer att bli skuldsatt. Det är ju inte så att alla barn som vuxit upp med rökande föräldrar börjar röka. Du bestämmer själv hur din ekonomiska framtid ska se ut!)
- Om det går snett på vägen, lär dig något av den erfarenheten – det ordnar sig!
- Tänk på att öppna post så du inte missar räkningar, håll också koll på din mail, många företag skickar e-postfaktura.

Det är bara du själv som är ansvarig för din ekonomi och det är dina val som avgör din egen framtid. Du kan påverka din ekonomi.

En planering kan utgå från en budget (Inkomster och Utgifter = Budget). Har du gjort en budget så har du kommit långt och då kanske du till och med får några kronor över som du kan spara. Det är en fördel att så småningom försöka spara till en buffert som man kan använda då det kommer oförutsedda utgifter t ex att mobilens skärm spricker.

Tips! På Hallå konsument finns ett budgetverktyg som heter budgetkalkylen. (hallakonsument.se/budgetkalkylen) I tidningen ”Koll på pengarna” (som finns på Konsumentverkets webbplats) kan du bland annat se vilka kostnader som någon i din ålder ska klara sig på när det gäller till exempel mat och kläder.